Er zijn veel mogelijkheden om rashonden uit een bepaalde groep of streek of van een bepaald type in een beschrijving bij elkaar te brengen. De Hondenwereld deed dat al met "Sledehonden" en "Hongaarse Herdershonden". Bij de eerstgenoemde groep is het de taak die de honden verbindt en bij de tweede een combinatie van taak en land van herkomst. Dit keer is gekozen voor een regio van herkomst in combinatie met type en functie.
Nu het oosten van Europa voor iedereen bereikbaar is geworden, kunnen we kennismaken met al die bijzondere nationale Oost-Europese rassen. Een aantal stellen we voor in dit nummer en in de twee volgende nummers van De Hondenwereld.

Tekst: Ria Hörter
Met dank aan: Radenko Slokovi? en Ante Lucin
Illustraties: Ria Hörter, Piero Cozzaglio, Maria Winsor-Ginala, Johan Adlercreutz, M. Uro?evi?, B. ?poljari?, Igor Selimovic en Refet Hadzic en Lilijana Pavlovi?

BALKAN BRAKKEN
(DEEL 1)

Balkanlanden

Om precies aan te geven welke rassen onder "Balkan Brakken" worden verstaan, moeten we eerst de definities van beide begrippen vaststellen. Bij "Balkan" gaat het om de landen Albanië, Bulgarije, Bosnië-Herzegovina, Griekenland, Kroatië, Macedonië, Roemenië, Servië-Montenegro, Slovenië en - voor een klein deel - Turkije. Hongarije wordt niet als een Balkanland gezien.

Een definitie van Brakken vinden we in het boekje van A.L.C. van Lier (zie kader) waarin in een paar zinnen de gezamenlijke uiterlijke kenmerken en eigenschappen worden samengevat. De betekenis van het woord "Brak" is niet met zekerheid te achterhalen. Het synoniem voor Brak is "Lopende Hond", de naam die we ook in groep 6 van de F.C.I.-rasgroepindeling tegenkomen. Die benaming is ontleend aan hun oorspronkelijke functie: gewend zijn om samen op jacht te gaan en samen te leven. Er bestaat geen andere rasgroep waarin zo veel overeenkomsten tussen de rassen aanwezig is, als in die van de Lopende Honden.

In tegenstelling tot de rassen uit de groepen Voorstaande Honden, Spaniels, Retrievers en Waterhonden, is de Brak een hond die de buit achtervolgt en tot staan brengt. Dit dankzij een enorm reuk- en uithoudingsvermogen. Voor het goede begrip: Brakken komen niet alleen voor in rasgroep 6; ook rasgroep 7 kent in sectie 1 een aantal rassen van het Braktype.

Frankrijk kent het grootste aantal Brakken rassen; de voormalige republiek Joegoslavië heeft er, relatief gezien, ook veel.

Goni? = Kopov = Ogar = Stövare = Sabueso = Segugio = Laufhund = Hound = Brak

Om het ingewikkeld te maken, gebruikt men in diverse Europese landen andere namen voor de aanduiding van een Brak. In Frankrijk

Definitie van een Brak:
Een jachthond van zeer oude stempel, met hangende, vaak lange gedraaide oren. Meestal kortharig, soms ruwharig, van origine in meuteverband met luide stem jagend. Bij alle is de vachtkleur van het 'black and tan'-patroon of een variant daarvan, al of niet met meer of minder wit. Ruwhaar kan wildkleur ('Agouti') meebrengen. Soms is het vel ruim. Het reukvermogen is uitzonderlijk ontwikkeld. Zijn sociale gedrag is van belang in de meute.

A.L.C. van Lier in "De Brakken"

**Een moderne kaart van de Balkanlanden.
De Republiek Joego-Slavië bestaat niet meer.**

spreekt men van een 'Chien Courant', in Duitsland 'Brack', in Zwitserland 'Laufhund', in Italië 'Segugio', in de Scandinavische landen 'Stövare', maar Finland zegt ook 'Ajokoiramme' en de Hongaren kennen hun Brak als 'Erdélyi Kopó. In Slowakije spreekt men van de 'Kopov', Polen kent de 'Ogar' (Polski), Spanje de 'Sabueso' en in het voormalige Joegoslavië zegt men, als een Brak wordt bedoeld, Goni?. Engeland - het blijft een eiland - noemt een Brak een 'Hound', maar onder dat begrip vallen ook rassen die niet bij de Lopende Honden horen. Om aan te geven dat men over een échte Brak spreekt, wordt dan ook wel de term "True Hound" gebruikt.

Het is ingewikkeld om de Brakkenhistorie te ontrafelen, vooral omdat in de diverse landen en talen eigen vertalingen van de namen van deze rassen worden gemaakt. Wie dan ook zoekt naar bij voorbeeld de Srpski Goni?, moet in de gaten hebben dat dit hetzelfde ras is als de Seigugio dei Balacani en dat de Balkansi Goni?, een andere naam voor de Srpski, in Italië een Seigugio Serbo is.

Na het uiteenvallen van het voormalige Joegoslavië is het voorzetsel "Jugoslavenski" verdwenen en vervangen door de Servisch (Srpski), Bosnisch (Bosanski), Istrisch (Istarski) of Montenegrijns (Crnogorski). De bestaande literatuur heeft zich aan deze wijzigingen uiteraard niet kunnen aanpassen, waardoor het ontrafelen van de historie van deze groep honden extra lastig is.

Voormalig Joegoslavië:

1. Bosanski O?trodlaki Goni?-Barak (Illyrische Brak, Barak of Bosnische Ruwharige Brak) (tarwegeel, oranjerood, geel/rood, donkergrijs met witte aftekeningen; ook in driekleur). FCI erkend (155) en land van herkomst nu Bosnië.
2. Crnogorski Planinski Goni? (Planinski Goni?, Montenegrijnse Berghond) (zwart met tan boven de ogen, op de snuit en aan de onderbenen). FCI erkend (279) en land van herkomst nu Montenegro.
3. Istarski Goni? (ruwhaar: Istarski Ostrodlaki Goni?, korthaar: Istarski Kratkodlaki Goni?, Istrische Brak of Istrianer Steenbrak) (wit met iets oranje of lemon aan het hoofd, soms op het lichaam en bij de staartaanzet). FCI erkend (151 en 152) en land van herkomst nu Kroatië.
4. Posavski Goni? (Posavaz Brak) (van roodbruin tot tarwekleurig geel, vaak met witte aftekeningen). FCI erkend (154) en land van herkomst nu Kroatië.
5. Srpski Goni? (Balkanski Goni?, Balkanac, Balkan Brak, Balkan Jachthond, Servische Jachthond of Servische Brak (black en tan, groot zadel). FCI erkend (150) en land van herkomst nu Servië.
6. Srpski Trobojni Goni? (Servische Hound driekleur) (dieprood of vossenrod, tarwekleurig, met zwart zadel of mantel en witte aftekeningen). FCI erkend (229) en land van herkomst nu Servië.

Griekenland:

7. Hellenikos Ichnilatis (Griekse Brak, Helleense Brak, Griekse Hazenhond (black and tan met zadel; eventueel witte aftekeningen). FCI erkend (214).

Gezamenlijke factoren

Zonder ze hier allemaal te willen noemen, hebben de Brakken zoveel gezamenlijke kenmerken dat men er soms van uitgaat dat alle Brakken van één en dezelfde groep voorouders afstammen. De term "Oerbrak" wordt daarom wel eens gebruikt. Alle Brakken hebben hangende oren, veelal opvallend lang, en daarnaast tonen ze allemaal de kleuren van het black-and-tan patroon en/of variaties daarop. Dat maakt het in sommige gevallen uiterst moeilijk, zo niet onmogelijk, de Brakken uit verschillende regio's van een afstand te herkennen. Beperken we ons tot de Balkan Brakken, dan wordt het er niet gemakkelijker op, want deze honden zijn zelden of nooit in Nederland te zien.

Kent men op de Balkan voor de laatste Balkanoorlogen slechts twee landen die een nationaal Brakkenras hebben (Joegoslavië en Griekenland), het zijn er nu vijf: Bosnië, Griekenland, Kroatië, Montenegro en Servië.

Dan is er in de literatuur nog sprake van een Macedonische Brak (driekleur), maar ik heb niet met zekerheid kunnen achterhalen of men hiermee de Griekse Hellinikos Ichnilatis bedoelt of een andere variëteit Brak in de voormalige Joegoslavische provincie Macedonië. Ik ga uit van het eerste.

Gepassioneerde jachtdrift

Hoewel de staat Joegoslavië na de Eerste Wereldoorlog op de onderhandelingstafel wordt bedacht, heeft dit deel van Europa een rijke en oude historie achter zich. De Adriatische Zee vormt de schakel tussen Europa en bij voorbeeld de oude Phoeniciërs. Daarom zoekt men de oudste historie van de Balkan Brakken in kruisingen van uit het Midden-Oosten en Noord-Afrika meegebrachte windhonden met lokaal aanwezige honden. De zes Balkan Brakken en zijn Griekse neef vormen de enige groep Brakken in dit deel van Europa. Ze zijn opvallend gelijk in type en delen een aantal gezamenlijke kenmerken, zoals een middelmatig formaat, een lichaam dat iets langer is dan hoog en middelgrote, hangende oren. Over het algemeen bezitten ze flink bone. De belangrijkste gezamenlijke kenmerken zijn echter hun gepassioneerde jachtdrift en hun excellente reukzin, over het algemeen gecombineerd met een rustig en aantrekkelijk temperament.

De "nationale rassen" van Kroatië. Van links naar rechts: een Istarski Goni? korthaar, twee Istarski Goni? ruwhaar, Dalmatische Hond, de Posavski Goni? en de Kroatische Herdershond. De eigenaren zijn gekleed in de dracht van de streken waar deze honden vandaan komen.

RASBESCHRIJVINGEN

1. Bosanski O?trodlaki Goni?-Barak (Illyrische Brak, Barak of Bosnische Ruwharige Brak)

Illyrië

Zijn naam geeft duidelijk de streek van herkomst aan: Bosnië. Deze Brak vindt zijn oorsprong o.a. in de noordelijke streken van centraal voormalig Joegoslavië, het huidige

Bosnië. De naam Illyrische Brak komt nog af en toe voor en zou wijzen op een afkomst uit het noorden van Albanië. Daar immers ligt Illyrië, in de oudheid het woongebied van één stam, maar al in de Griekse tijd de naam voor geheel Albanië. Maar zo eenvoudig ligt het niet. In de Romeinse tijd is Illyriër de verzamelnaam voor de Indo-Europees sprekende volkeren op het Balkan schiereiland. Daarna duikt de naam Illyrië weer op in 1809, dank zij Napoleon. Hij noemt zijn op Oostenrijk veroverde gebieden aan de Adriatische Zee, waaronder delen van Kroatië, de "Illyrische Provincies". Het nu zelfstandige land Kroatië maakt dus deel uit van het moderne Illyrië. Daarmee kunnen we vaststellen dat deze ruwharige Brak zijn naam dankt aan twee naast elkaar gelegen, nu zelfstandige Europese staten, nl. Bosnië en Kroatië. Blijft over het woord O?trodlaki, dat het type vacht aangeeft: ruwharig. (Een kortharige vacht wordt aangeduid met Kratkodlaki.)

Bebaarde herdershonden

De kennis over de historie van de Bosanski is beperkt. Men gaat er van uit dat het in de zeventiende eeuw door jagers is ontwikkeld uit Servische Brakken, Bosnische Foxhonden en een stroom van bebaarde herdershonden, windhonden, terriërs en locale bastaarden. Pas aan het einde van de 19de eeuw begint men te fokken met de bedoeling om er een apart ras van te maken.

Deze Brak overleeft twee wereldoorlogen, maar in de jaren negentig - ten tijde van de Bosnische burgeroorlog - vreest men voor zijn bestaan. Het ras dreigt uit te sterven en wordt nog zelden gezien. Toch lijkt het nu weer op been te komen.

In Bosnië beginnen, gerekend vanaf de Adriatische kust, de bergen van de Dinarische Alpen. In dit ruwe terrein komt de robuuste Bosanski helemaal tot zijn recht. Zijn volle, ruwharige vacht beschermt hem tegen kou en maakt hem geschikt voor het werken in vrij ontoegankelijk gebied. Al sinds eeuwen wordt hij gebruikt voor de jacht op hazen, wilde zwijnen en vossen. Net zoals vele andere Brakken, beschikt hij over een mooi stemgeluid: een harde en welluidende blaf. Behalve als jachthond wordt het ras nu ook als waakhond en gezelschapshond gebruikt. Buiten Bosnië en de andere Balkan republieken komt de Bosanski niet of nauwelijks voor.

In juni 1965 wordt het ras door de F.C.I. erkend. Dan wordt ook de naam "Illyrische Brak" vastgelegd. Met een paar kleine aanpassingen krijgt de rasstandaard in 1973 haar huidige vorm. Na de politieke omwentelingen op de Balkan wordt Bosnië als land van herkomst gezien.

Uit de rasstandaard

De Bosanski O?trodlaki maakt in alles een robuuste indruk, met een lange, wat ruige vacht. Op het eerste gezicht doet hij denken aan een te grote Gos D'Atura. Van Bylandt schrijft in zijn "Hondenrassen" (1904): "Een levendige hond met een enigszins dreigende uitdrukking, alhoewel hij niet boosaardig is." De diepe borstkas en de goed gewelfde ribben horen bij deze werkhond. Hij kijkt serieus, intelligent, maar ook speels de wereld in. Belangrijk is dat de lichaamslengte de schofthoogte met 10% overtreft. De kop heeft een snor en baard en een middelmatige stop. De grote, ovale ogen zijn kastanjebruin. Er wordt een compleet, scharend gebit verlangd. Deze Brak heeft sterke, rechte botten; de benen tonen katvoeten en de harige staart wordt licht gebogen gedragen. De vachtkleuren zijn tarwegeel, geel/rood en donkergrijs. Witte aftekeningen zijn te vinden op het hoofd, rond de nek en borst, aan de onderbenen en op de staart. Hij kan zowel tweekleur als driekleur zijn. Reuen meten 46 tot 56 cm (ideaal is 52), teven zijn iets kleiner. In dit ras zijn lichte ogen, een incompleet gebit en andere kleuren dan aangegeven diskwalificerend. Vooral chocolade bruin of zwart is zeer ongewenst.

In de editie 1904 van Van Bylandts "Hondenrassen" staat een aantal Bosanski's afgebeeld, onder de naam Barak - Bosnische Drijfhond. Dit is "Lasso", eigendom van A. Bois de Chesne uit Triëst.

De Bosanski O?trodlaki Goni?, de Balkan Brak met de lange, wat ruige vacht. Foto M. Uro?evi?.

Literatuur:

H.A. Graaf van Bylandt, Hondenrassen, I. Jachthonden. Deventer, 1904.
David Alderton, Hounds of the World. Shrewsbury, 2000.
Handboek Kynologie 1991-2003.
A.L.C. van Lier, De Brakken. Zutphen, 1988.
Diverse Kennel Clubs in de regio voormalig Joegoslavië.
Diverse websites.

Een 'moderne' Bosanski O?trodlaki Goni?, gefotografeerd in het land van herkomst, Bosnië. Foto Refet Hadzic.

In de eerste aflevering van "Balkan Brakken" hebt u onder andere kennis kunnen maken met de Bosnische Brak. In het tweede deel komen de Montenegrijnse Berghond, de Istrische Brak en de Posavski Brak aan de orde